

Remissvar om livsmedelsberedskap för en ny tid

Branschorganisationen Svensk Fågel har getts möjlighet att lämna remissvar till utredning om livsmedelsberedskap för en ny tid SOU 2024:4, dnr LI2024/00248.

Kyckling och kalkon består av viktiga proteiner med viktiga näringsämnen i form av vitaminer och mineraler och som äts av befolkningsgrupper tillhörande i princip alla religioner. Svensk, traditionell kyckling och kalkon är klimat- och resurseffektiv med ett högt foderutnyttjande. Vid en längre kris finns fortsatt förutsättningar för uppfödning, även om det måste ske med lägre produktivitet. Kycklingarna kan, liksom övriga djurslag, utfodras med enbart hemmaodlade grödor, främst spannmål, och så länge odlingen kan upprätthållas finns förutsättningar för att föda upp kycklingar även om det sker på ett mindre effektivt sätt än idag. Kycklingarnas höga förmåga att omvandla foder till kött är extra värdefullt vid en kris om tillgången på foder är begränsad. Kyckling som effektiv foderomvandlare är dessutom allätare och uppfödare sig snabbt.

Vid ett eventuellt krisscenario står branschen förberedd och aktörerna i hela värdekedjan arbetar gemensamt för att så långt som möjligt förse svenska folket med bra protein även under en kris- och krigssituation.

För att klara beredskap vid kristider så är det nödvändigt och en förutsättning att det finns lönsamma och konkurrenskraftiga företag genom hela livsmedelskedjan i fredstid. Svensk livsmedelsproduktion är en samhällsviktig verksamhet och därför angeläget att produktionen av livsmedel säkerställs under såväl kris som krig.

En ökad andel av den svenska produktionen i allmänhet och matfågel i synnerhet är därför av största vikt om man ska klara av den svenska försörjningsförmågan. Idag går utvecklingen åt fel håll trots ökad konsumtion av fågelkött, vilket visar att den svenska produktionen inte är konkurrenskraftig i förhållande till importerade varor. I utredningen anges endast produktionsutvecklingen av svensk kyckling från 1995–2022. Det man inte anger i sammanhanget är den låga produktionen som förelåg år 1995. Det framgår inte heller den kraftiga utvecklingen av lågprisimporten som tog ordentligt fart i början på 2000-talet.

Insatsvaror som importeras till livsmedelsproduktionen finns i liten eller ingen mängd alls. Här är det nödvändigt att genomföra en inventering dels hur man säkerställer dessa insatsvaror från utlandet, alternativt om eller vilka alternativ som finns att tillmötesgå behovet på annat sätt. Kyckling är en effektiv foderomvandlare men även allätare. I Sverige används dock inget fiskmjöl i kycklingen produktionen sedan 2010, vilket felaktigt anges i utredningen. Inte heller köttmjöl som proteinråvara ingår i foderstaten till kyckling inom EU, men tillåts i länder i tredje land.

Det är viktigt med ett klagörande kring rollfördelning mellan myndighet och näringen. Erfarenhet från pandemin och energikrisen visar också att det finns ett stort behov av kompetensutveckling från berörda myndigheter för att förstå logistiken för matfågel i hela värdekedjan inom Sverige. Dessutom skiljer sig förutsättningarna och produktionen av fågelkött i jämförelse med andra livsmedelsproducerande animalier. En snabbfotad, handlingskraftig och pragmatisk ansvarig myndighet är därför nödvändig. Vidare viktigt att myndigheten besitter såväl de holistiska kraven som ställs i värdekedjan när det gäller framför allt krav på djurhälsa, djurvälstånd och livsmedelssäkerhet.

Produktionen finns i ett fåtal regioner och är gränsöverskridande mellan såväl kommuner som regioner. Det är därför tveksamt att kommuner mäktar med och har den övergripande bilden för säkerställande av livsmedelsförsörjningen. En central samordnad ansvarig myndighet är därför nödvändigt, vilket är en brist i den svenska myndighetsstrukturen där samordningen och dialogen idag resulterar i att företag

Till: Regeringskansliet

LI2024/00248

och lantbrukare kommer i kläm. Vidare är myndighetsstrukturen en av orsakerna till att den nationella livsmedelsstrategin ännu inte har konkretiserats. En nära dialog mellan myndighet och näring är avgörande för att tidigt upptäcka hot mot livsmedelsförsörjningen och därför positivt till att Livsmedelsberedskapsrådet tillsätts. Det är dock viktigt att det inte förekommer parallella råd eller forum vilket är oftast återkommande i den svenska myndighetsorganisationen och därför angeläget att se över SKAL-forumets framtida roll.

Sabotage, vilseledande information om svensk livsmedelsproduktion är ett hot mot att stärka livsmedelsförsörjningen. Metoden kan även användas för att skapa än större ordningsstörning och därmed tillgång till livsmedel. Regelverket bör därför snarast ses över.

Från tidigare erfarenhet så ser vi att länsstyrelsen till skillnad från kommunerna har större handlingsförmåga och överblick när det gäller matfågelproduktionen och säkerställande av leverans av livsmedel, i och med att den idag har kontrollfunktionen när det gäller djuromsorg och livsmedelssäkerhet i primärled samt slakteri/förädlingsledet. Erfarenhet från energikrisen stärker denna uppfattning att det är angeläget att slakteri och kläckeri, som är den centrala delen i verksamheten måste hållas i gång för att kunna upprätthålla produktionen i primärled. Gårdarna värms med bio- eller flispannor och stallarna kan, om den externa eltillförseln bryts, drivas med de egna elverk som alla gårdar måste ha då det är ett krav hos Svensk Fågel, och som därmed kräver mindre mängder diesel. El, vatten och drivmedel och spannmål är dock nödvändiga resurser som måste säkerställas i en central hantering/lagring då mängden är omfattande inom hela livsmedelsproduktionen för att lagras av enskilda gårdar eller företag/anläggningar.

De svenska kyckling- och kalkongårdarna håller en mycket hög smittskyddsnivå för att konsumenterna ska kunna få säker mat. Som ett led i detta hålls djuren inomhus för att skydda dem från salmonella, campylobakter, fågelinfluensa och andra sjukdomar.

En konkurrenskraftig livsmedelsproduktion ökar Sveriges handlingsutrymme vid kriser och krig. Men även en internationell handel är avgörande för Sveriges försörjningsförmåga, både när det gäller export och import. Dom kanaler som idag nyttjas för export och import kan vara begränsande, i synnerhet export vilket måste ses över så den svenska livsmedelsexporten inte blir sårbar på grund av ett fåtal exportkanaler.

Svenska bönder och livsmedelsföretag måste få möjlighet att bedriva en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion med långsiktiga spelregler och möjlighet till tillväxt utan omfattande byråkrati, regelförändringar eller ändrad tolkning och tillämpning. Därför välkomnar vi alla initiativ som gynnar den inhemska produktionen framför ökat importberoende.

Branschorganisationen vill avslutningsvis tacka för att ha getts möjlighet att lämna remissyttranden.
Med vänliga hälsningar

Maria Donis, VD Svensk Fågel